

K. Csilléry Klára
(1923 – 2002)

Csilléry Klára elszenderült, most már örökre. Elszenderült, ahogy a szentek szoktak, meghalni csak hétköznapi emberek tudnak. Márpedig, aki ismerte, akár csak ritka találkozások révén is, az tudta, hacsak nem volt teljesen érzéketlen az emberi szellem iránt, hogy személyében a valódi nagyok egyikét tisztelheti, a legcsekélyebb nagyképűségtől és rátartiságtól mentes lelkes és színes tudóst. Olyan embert, akitől – és ez köztünk, múzeumi emberek közt fehér holló – ment volt minden korlátoltságtól, s minden provincializmustól, melynek az etnográfusok olykor minden szándék ellenére is hajlamosak kissé átengedni magukat.

Tudtuk, hogy közel az elmúlás, hiszen ő maga beszélt róla igen elfogulatlanul, minden félelem és harag nélkül. Tisztában voltunk a kórképpel, mely nem hagyott kétséget kimenetele felől. Nem használt nagy szavakat e súlyos ügy kapcsán sem. Bizonyossága volt, hogy semmi sem árthat halhatatlan lelkének, „s a többi, egy csipetnyi por”.

Oly méltósággal távozott, a végső napokig töretlen, mozgékony és alkotó szellemmel, mely ritka köztünk, gyáva, ijedős, kétségbeesésre hajlamos közepes emberek sorában. S hogy így volt, abban ott tükröződik az általa oly mélyen ismert bölcs népiség.

Aligha egy művészettörténészre tartozik, hogy Csilléry Klára szakmai pályafutását elemezze, s talán még egy etnográfusnak is korai mindennek hiteles felmérése. Majd a bölcs idő eldönti, tisztázza ezt is, kiemelve és rostálva az életmű egy és más elemét. Úgy tűnik, inkább az előbbire lesz módja a jövőnek, mint az utóbbira. Annyi illetékességünk talán mégis van, hogy Csilléry Klára a művészettörténet szakot is látogatta, a Képzőművészeti Főiskolát is járta, s ebbéli ismereteit, a „szép mesterségekben” való jártasságát, képességeit és nyilvánvaló tehetségét igen gyakran használta is. Nyilván nem véletlen erős vonzódása a népművészethez, azon belül is a magas minőségű tárgyakhoz. Mindez írásaiban érhető tetten, mert muzeológusi hétköznapijain, mint a Néprajzi Múzeum, majd a Szabadtéri Néprajzi Múzeum anyagának, adattárának szenvedélyes gyarapítója, ilyen különbséget nem tett. Szűkebb érdeklődési körét festett bútorok és egyéb festett fatárgyak jelentették. Egy gótikus stallum és egy különleges népi láda, vagy éppen egy régi polgári darab éppoly gyönyörűséggel töltötte el, mint egy tiroli faragott szárnyasoltár. Vonzotta minden, ami új és ismeretlen volt számára. Megszégyenülten szemléltük, amint az erdélyi szász erődtemplomok csaknem függőleges járataiban, már súlyos betegen, függőben és kitaróbban haladt, mint akárhány fiatal, mert sejtette, hogy odafönn valami titok várja.

Hatalmas anyagismerete, a fából készült népi és egyéb bútorok technológiájában való tökéletes jártassága arra rendelte, hogy részt vállaljon a fa és bútorrestaurátorok különböző szintű képzési formáiban is. Nem mulasztotta el felhívni a fiatal nemzedék figyelmét a „népi” és a „magas” kultúra egységére, ha ezt így nem is okvetlenül mondta ki. Utoljára a Mantegna – körben készült és Bécsben kiállított Gonzaga – féle menyasszonyi ládákhoz „űzte” tanítványait, s ez mintegy jelképes búcsúja volt. A magas minőség iránti mély tiszteletre hívta fel mindannyiunk figyelmét, a forrásokra, melyeknek motívumkincse idővel átszármazott a népi kultúrába, művészetbe. Ha van élő üzenet, akkor ez feltétlenül az. Jó lenne mindig emlékezni erre, s ugyanígy rá is, Csilléry Klárára.

Mravik László
Művészettörténész